

XIX. ELS ISOPÒDES TERRESTRES (*Crustacea: Isopoda: Oniscidea*)

LL. GARCIA i A. CRUZ

GARCIA, LL. & CRUZ, A. 1993. "Els isòpodes terrestres (Crustacea: Isopoda: Oniscoidea)". In ALCOVER, J.A., BALLESTEROS, E. & FORNÓS, J.J. (Eds.), *Història Natural de l'Arxipèlag de Cabrera*, CSIC-Edit. Moll, Mon. Soc. Hist. Nat. Balears 2: 323-332. Els autors estudien una col·lecció d'isòpodes terrestres de l'Arxipèlag de Cabrera (Balears), que comprèn 16 espècies. De totes les espècies estudiades només una, *Armadillidium espanyoli* Cruz 1990, no era coneguda fins al moment a la fauna Balear. Per altra banda, *Ballodillium pilosum* Vandel, 1960, que fins ara només es coneixia a Menorca, és considerat com un endemisme gimnèsic. Es fan també alguns comentaris sobre aspectes biogeogràfics d'algunes de les espècies, així com sobre el poblament dels petits illots de l'Arxipèlag, que s'han prospectat faunísticament per primera vegada. Finalment es compara la fauna isopòdica terrestre del sistema insular de Cabrera amb la d'altres petites illes mediterrànies i de les Balears i Pitiüses.

TERRESTRIAL ISOPODS (*Crustacea, Isopoda, Oniscidea*). The authors report their study of a collection of terrestrial Isopods from Cabrera Islands (South Mallorca, Western Mediterranean), comprising 16 species. Only one of them, *Armadillidium espanyoli* Cruz 1990, was not known in the Balearic fauna. In a other hand, *Ballodillium pilosum* Vandel, 1960, only known in Menorca Island, is considerate as a endemic species of the Gymnesic Islands (Eastern Balearics). Some commentaries are also done about biogeographic aspects of the different species and the population of the little islets of Cabrera, that have been investigated for first time.

INTRODUCCIÓ

La fauna isopòdica terrestre de l'Arxipèlag de Cabrera ha estat fins al moment quasi completament desconeguda. Només JOLIVET (1953), en una nota curta sobre els artròpodes terrestres recol·lectats a l'illa de Cabrera, esmenta la presència de cinc espècies d'*Oniscidea*, determinats pel professor Vandel: *Metoponorthus* (= *Porcellionides*) *sexfasciatus sexfasciatus* (Budde-Lund, 1885), *Leptotrichus panzeri* (Audouin, 1825), *Armadillidium granulatum* Brandt, 1833, *Armadillidium vulgare* Latreille, 1804 i *Armadillo officinalis* Duméril, 1816.

Aquestes cinc espècies, tret tal volta de *L. panzeri*, representen una fauna comuna, banal des d'un punt de vista biogeogràfic i ecològic, ja que presenten totes elles una marcada antropofília, una àmplia distribució geogràfica de tipus mediterrani occidental-atlàntic (que ha esdevingut cosmopolita en el cas de *A. vulgare*) i unes preferències ecològiques molt poc exigents (VANDEL, 1960a, 1962; CARUSO & LOMBARDO, 1982; CRUZ, 1990a).

En el transcurs d'una campanya de recol·lecció sistemàtica de fauna terrestre, duita a terme per l'Institut d'Estudis Avançats de les Illes Balears, i adreçada a conèixer la biogeografia i el poblament insular, s'han recol·lectat nombroses mostres d'isòpodes terrestres a l'illa i als illots de Cabrera. El material ha estat capturat principalment mitjançant trampes de caiguda ("pitfall-traps"), i també directament a mà, especialment als illots. El material ha estat recollit per M. Palmer, G. Pons, D. Jaume, C. Altaba i Ll. Garcia, i es troba depositat a la col·lecció de crustacis "Museu de la Naturalesa de les Illes Balears" a l'esmentat IEAIB (sigles: MNM).

Fruit d'aquesta primera campanya de recol·lecció, han aparegut, fins al moment, setze espècies d'isòpodes terrestres, pertanyents a vuit famílies.

LLISTA SISTEMÀTICA

Fam. TYLIDAE

Tylos latreillei Audouin, 1825

Material: Port de Cabrera, 21.1.91, 1; ♀ 29.3.91, 30 expl.; Cala de L'Olla, 30.3.91, 12 expl.

Es tracta d'una coneguda espècie halòfila que presenta una distribució mesogeica (CARUSO i LOMBARDO, 1982; VANDEL, 1960a). Els exemplars de Cabrera s'han recol·lectat al seu hàbitat típic, representat per les platges d'arenes i graves, davall pedres, ben enterrat en el substrat.

Tylos latreillei ha estat citat a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera (CRUZ, 1990a).

Fam. STENONISCIDAE

Stenoniscus pleonalis Aubert & Dollfus, 1890

Material: Port de Cabrera, 31.3.91, 2 ♀♀

S. pleonalis és una espècie halòfila de petites dimensions, que presenta despigmentació total i anoftalmia. Els dos únics exemplars capturats, ho foren en el seu hàbitat típic: davall pedres ben enterrades, molt a prop de la mar (VANDEL, 1960a; 1962).

S. pleonalis presenta una distribució nord mediterrània-atlànica, i a les Balears ha estat citada a Menorca, en dues ocasions (VANDEL, 1960b; CRUZ, 1989).

Fam. HALOPHILOSCIIDAE

Halophiloscia hirsuta Verhoeff, 1928

Material: L'Esponja, 15.1.91, 1 ♀; Serra de ses Figueres, 11.1.91, 1 ♀; Na Foradada, 17.1.91, 1 ♂; Port de Cabrera, 31.3.91, 3 ♀♀; Na Pobra, 17.1.91, 4 ♀♀; Estell Xapat de Llevant, 31.3.91, 1 ♀; Illa de ses Bledes, 1.4.91, 4 ♀♀.

H. hirsuta és una espècie halòfila, però menys que les altres espècies del seu gènere, ja que el seu hàbitat típic se situa per damunt de la zona supralitoral, a l'anomenada zona adlitoral amb *Crithmum maritimum* (VANDEL, 1960a; 1962).

La distribució d'aquesta espècie és de tipus nord mediterrani occidental (CARUSO & LOMBARDO, 1982). A les Balears és coneguda a Menorca, Eivissa i Formentera (CRUZ, 1990a). També tenim material inèdit de Mallorca (GARCIA, inèdit).

Fam. PHILOSCIIDAE

Chaetophiloscia elongata (Dollfus, 1884)

Material: Port de Cabrera, 18.1.91, 2; ♂♂ 21.1.91, 2; ♀♀ Es Penyal Blanc, 18.1.91, 1 ♀.

Es tracta d'una espècie holomediterrània (CARUSO & LOMBARDO, 1982) que ha esdevingut força expansiva, i es caracteritza per la seva accentuada higrofilia (VANDEL, 1960a; 1962). A Cabrera no és molt abundant, la qual cosa pot estar relacionada amb l'elevada xericitat d'aquesta illa.

A les Balears hi ha hagut citacions a Menorca (VANDEL, 1960b; CRUZ, 1989; SCHMÖLZER, 1971;), i també a Mallorca (SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1990a).

Fam. PLATYARTHRIIDAE

Platyarthrus schoebli schoebli Budde-Lund (1879) 1885

Material: Port de Cabrera, 31.3.91, 2 ♀♀.

P. schoebli (sensu lato) és una espècie endogea mirmecòfila, que presenta despigmentació total i absència d'aparell ocular (VANDEL, 1962). La seva distribució és de tipus mediterrani occidental (VANDEL, 1962; SCHMÖLZER, 1971). Els exemplars de Cabrera sembla que pertanyen a la forma *schoebli schoebli* per l'absència de la quarta costella de la primera tergita del perèon, i per la forma quadrangular del lòbul cefàlic mitjà. Aquesta forma ha estat citada a les Balears, a Menorca (VANDEL, 1960b) i a Mallorca (CRUZ, 1990a). Els exemplars de Cabrera s'han recol·lectat sense presència de formigues, simpàtrics amb *Stenoniscus pleonalis*.

Platyarthrus costulatus costulatus Verhoeff, 1908

Material: Port de Cabrera, 31.3.91, 2 ♀♀.

Es tracta d'un endogeu que, com l'espècie anterior, està totalment despigmentat i no té ulls. Sembla ésser una espècie d'origen tirrenià, actualment repartida per la Mediterrània occidental i el nord d'Àfrica (VANDEL, 1962).

A les Balears ha estat citada a Menorca per Vandel (1960b) i la referència ha estat posteriorment recollida per altres autors (SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1989).

Fam. PORCELLIONIDAE

Porcellionides sexfasciatus sexfasciatus (Budde-Lund, 1885)

Material: Port de Cabrera, 5.4.91, 1 ♀; 22.1.91, 2 ♀♀; 14.7.90, 1 ♀; 31.3.91, 4 ♂♂, 14 ♀♀; 18.1.91, 1 ♂; Monument als Francesos, 23.1.91, 3 ♀♀; 22.1.91, 1 ♂, 1 ♀; camí del Canal de s'Aigo, 11.1.91, 3 ♂♂, 10 ♀♀; Can Feliu, 7.4.78, 2 ♂♂; Na Redona, 15.1.91, 4 ♂♂, 9 ♀♀; Cova des Burri, 28.1.91, 2 ♀♀.

Aquesta forma presenta una distribució mediterrània-occidental-atlànica (CARUSO & LOMBARDO, 1982; VANDEL, 1960a; 1962). A les Balears ha estat citada a Menorca (VANDEL, 1960b; SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1989) i a Mallorca, Eivissa i Formentera (CRUZ, 1990a). És una de les poques espècies ja citades a Cabrera (JOLIVET, 1953).

3

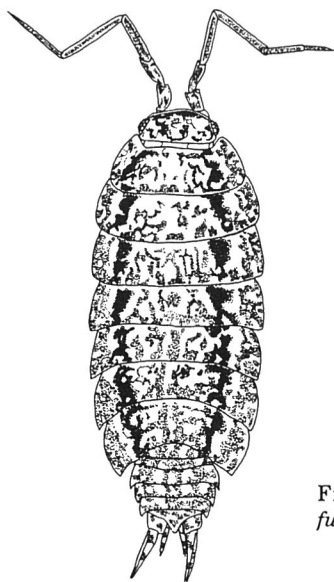

Fig. 1. Habitus d'un exemplar femella de *Porcellionides fuscomarmoratus* (segons CRUZ, 1990)

Porcellionides fuscomarmoratus (Budde-Lund, 1885) (Figura 1)

Material: Miranda des Cap Ventós, 30.3.91, 1♀; Estell Xapat de Ponent, 31.3.91, 1♂, 1♀.

P. fuscomarmoratus (Fig. 1) és una espècie bètico-rifenya (SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1990a). A Cabrera és una espècie rara ja que només apareix a dues localitats, una d'elles situada sobre un petit illot (Estel Xapat de Ponent). Ha estat citada a Eivissa i a Mallorca (CRUZ, 1990a), on és força abundant a algunes localitats de muntanya.

Porcellionides pruinosus (Brandt, 1883)

Material: Illa des Conills, 14.1.91, 1♂, 3♀♀.

Espècie cosmopolita, marcadament antropòfila, que no sembla ésser gaire abundant a Cabrera. Segons VANDEL (1960a; 1962), *P. pruinosus* només és absent a les regions polars, i ha envaït la resta del món. A les Balears hi ha citacions concretes a Menorca (VANDEL, 1960b; CRUZ, 1989), a Mallorca (SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1990a) i a Eivissa (SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1990a).

Porcellio lamellatus lamellatus Budde-Lund (1879) 1885

Material: Na Plana, 17.1.91, 6♂♂, 9♀♀; Na Foradada, 17.1.91, 4♂♂, 2♀♀; Na Pobra, 17.1.91, 4♂♂, 1♀; Illa des Fonoll, 1.4.91, 2♀♀; cala de L'Olla, 30.3.91, nombrosos exemplars.

Porcellio lamellatus (sensu lato) és una espècie halòfila que habita a la zona supralitoral. Segons VANDEL (1962), presenta una elevada variabilitat per la qual cosa se n'han descrites nombroses subespècies i formes, basades principalment sobre la forma i proporcions del lòbul frontal central i en el nombre i disposició dels porus glandulars. El material de Cabrera presenta un lòbul frontal molt baix i tots els exemplars tenen porus glandulars. Pel conjunt d'aquestes característiques, sembla pertànyer a la subespècie *lamellatus lamellatus*, que ha estat citada a Mallorca, Eivissa i Formentera (CRUZ, 1990a).

Leptotrichus panzeri (Audouin, 1825)

Material: Serra de ses Figueres, 11.1.91, 2♂♂, 3♀♀; Monument als Francesos, 22.1.91, 1♂; 23.1.91, 4♀♀; Na Foradada, 17.1.91, 1♂; Es Penyal Blanc, 18.1.91, 1♂; Illa de ses Rates, 22.1.91, 1♂, 3♀♀.

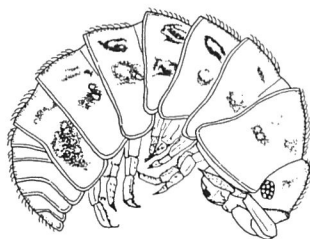

Fig. 2. Habitus d'un exemplar de *Ballodillium pilosum* de Cabrera Gran.

L. panzeri, és un isòpode psammòfil que habita a llocs secs i càlids. Ocasionalment és mirmecòfil (VANDEL, 1960a, 1962). A Cabrera és relativament abundant i ha estat recol·lectat a bastants d'illots. Aquesta espècie té una distribució de tipus mediterràneo-macaronèsica (CARUSO & LOMBARDO, 1982).

A les Balears ha estat citada a Menorca (VANDEL, 1960b; CRUZ, 1989, 1990a), Eivissa (SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1990), Formentera (CRUZ, 1990) i, precisament, a Cabrera gran (JOLIVET, 1953).

Fam. ARMADILLIDIIDAE

Ballodillium pilosum Vandel, 1960 (Fig. 2)

Material: Cabrera Gran (davant l'Illa de ses Bledes), 7.4.78, 1♀; Illa des Conills, 5.4.91, 3♂♂, 4♀♀; Serra de ses Figueres, 11.1.91, 1♂; Es Burri, 16.1.91, 1♀.

Aquesta espècie, considerada fins ara com a exclusiva de Menorca, fou descrita per VANDEL (1960b) sobre un sol exemplar mascle, per la qual cosa va constituir el gènere *Ballodillium* (etimològicament referit al nom grec de les Balears). Els tres exemplars estudiats de Cabrera s'ajusten perfectament a la descripció del tipus, pel que fa a la morfologia somàtica i coloració. Però en el material de Cabrera, els pèls característics que donen nom a l'espècie ("*pilosum*") són molt més curts que els figurats per VANDEL (1960b). Tanmateix, s'ha de considerar que l'únic mascle descrit per aquest autor mesura 2'5 mm. de diàmetre, en posició volvocional. Els nostres exemplars mesuren, entre 1 i 2 mm. de diàmetre, i es pot observar clarament com els pèls són més llargs i més aparents, com més gros és l'animal. Es tracta, doncs, d'exemplars immadurs i, per tant, la llargària dels pèls representaria només un caràcter variable, lligat al creixement.

B. pilosum, fou recol·lectat a Menorca a l'interior d'una cavitat, i VANDEL (1960b) el considera troglòfil, ja que presenta pigmentació i aparell ocular normal. Els exemplars de Cabrera s'han recol·lectat sempre a l'exterior, davall pedres grosses.

Amb aquesta cita s'amplia la seva àrea de distribució a totes les Gimnèsies, encara que de moment no s'ha recol·lectat a l'illa de Mallorca.

Armadillidium espanyoli Cruz, 1990 (Fig. 3)

Material: L'Esponja, 15.1.91, 5♂♂, 5♀♀; Na Foradada, 17.1.91, 3♀♀; Na Redona, 12.1.91, 1♀; 15.1.91, 1♂; Na Plana, 17.1.91, 1♀; Cova des Cap Ventós, 20.1.91, 1♂, 5♀♀; Punta de N'Ensiola, 13.1.91, 2♂♂, 1♀; Cova des Burri, 12.1.91, 4♂♂, 4♀♀; 28.3.91, nombrosos exemplars; Estell Xapat de Ponent, 31.3.91, 1♂,

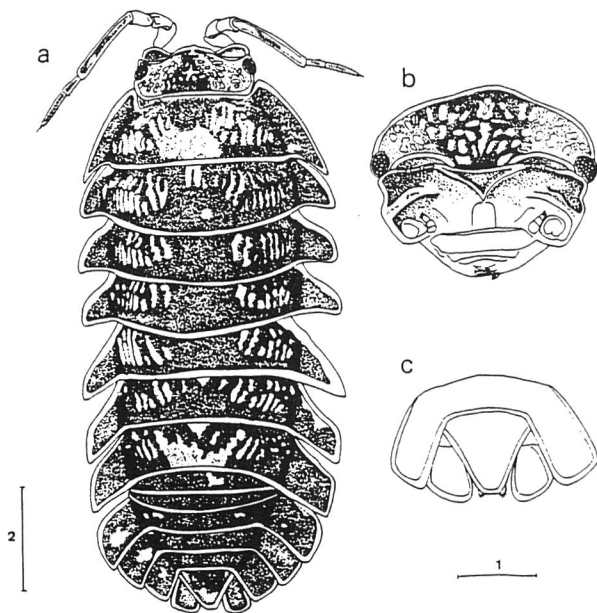

Fig. 3. *Armadillidium espanyoli* (segons CRUZ, 1990). a: Habitus d'un exemplar mascle. b: Cèfalon en vista frontal. c: Tèlson.

2 ♀♀, 2 iuv.; Cala de L'Olla, 30.3.91, 1 ♀ ; Dolç de N' Ensiola, 12.4.78, 2 ♂♂, 1 ♀; Serra de ses Figueres, 11.1.91, 1 ♂; Sa Teula, 29.3.91, 1 ♂, 1 ♀; Estell Xapat de Llevant, 31.3.91, 1 ♂, 3 ♀♀.

A. espanyoli ha estat descrit recentment per CRUZ (1990b), sobre material procedent del llevant espanyol, on ha estat trobat a l'interior de cavitats.

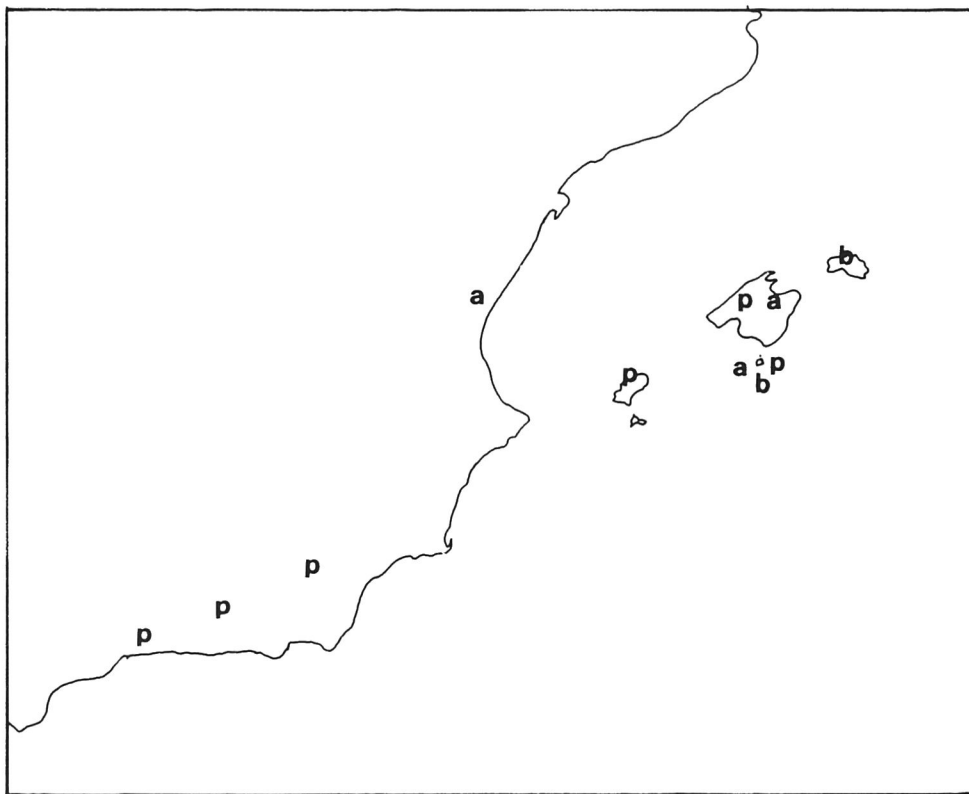
A l'arxipèlag de Cabrera és una de les espècies d'isòpodes més abundants, i s'ha mostregat a onze estacions, vuit de les quals estan situades sobre illots de petita superfície, tant a l'exterior com a l'entrada de cavitats. També sabem de la seva existència a l'illa de Mallorca, per un sol exemplar capturat dins un avenc (GARCIA, inèdit).

Armadillidium espanyoli, pertany clarament al tipus cefàlic "*duplocarinatae*", en el sentit establert clarament per VANDEL (1960a, 1962), que es caracteritza per la persistència d'una clara línia frontal, a més de la línia postescutellar. Presenta estretes afinitats amb *A. serratum* Budde-Lund, 1885, *A. strinatii* Vandel, 1960, *A. serrai* Cruz & Dalens, 1990, les dues darreres endèmiques de Menorca i, possiblement amb *A. pretusi* Cruz 1990, espècie enigmàtica de la serra de Tramuntana de Mallorca. De totes elles es diferencia fonamentalment pels seus teguments, que són perfectament llisos (CRUZ, 1990b).

Els exemplars de Cabrera representen la primera cita d'aquesta espècie per a les Balears.

Armadillidium granulatum Brandt, 1833

Material: Serra de ses Figueres, 11.1.91, 1 ♂, 2 ♀♀; Cala de l'Olla, 30.3.91, 2 ♀♀; Monument als Francesos, 10.7.90, 12 exempl.; 23.1.91, 1 ♂, 14 iuvs.; 22.1.91, 1 ♀; camí del Canal de s'Aigo, 11.1.91, 3 ♂♂, 2 ♀♀; Bellamiranda, 17.7.90, 1 ♂; Es Burri, 16.1.91, 1 ♀; Caló des Palangrers, 20.1.91, 6 ♂♂, 3 ♀♀; Port de Cabrera, 31.3.91, 2 ♂♂, 4 ♀♀; Cova des Burri, 28.3.91, 3 ♂♂, 12 ♀♀; Can Feliu, 7.4.78, 5 ♂♂, 2 ♀♀; Illa des Conills, 5.4.91, 1 ♀.

Mapa 1. Distribució de *Porcellionides fuscomarmoratus* (p), *Ballodillium pilosum* (b) i *Armadillidium espanyoli* (a), a la Península Ibèrica i a les Balears.

Armadillidium granulatum, és una espècie típicament litoral (però no pas halòfila) que ha esdevingut expansiva i ha colonitzat totes les costes i illes de la Mediterrània, Açores, Madeira, i les costes europees des de Portugal fins a Bretanya (VANDEL, 1960a; 1962; CARUSO & LOMBARDO, 1982).

A les Balears hi ha hagut citacions concretes a Menorca (VANDEL, 1960b; CRUZ, 1989;), a Mallorca i a Eivissa (SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1990a), a Formentera (CRUZ, 1990a) i també a Cabrera (JOLIVET, 1953). Juntament amb *A. espanyoli* és l'isòpode terrestre més abundant a Cabrera Gran, però no als illots, ja que només ha aparegut a l'Illa des Conills.

Armadillidium vulgare Latreille, 1804

Material: Es Burri, 16.1.91, 3 ♀♀ ; Coll des Burri, 12.1.91, 1 ♀ ; Illa des Conills, 14.1.91, 1 ♀ ; 5.4.91, 1 ♀ .

Espècie d'origen mediterrani que ha esdevingut força antropòfila i gairebé cosmopolita, ja que només falta a les regions polars i a la zona tropical. Originalment, les terres calcàries mediterrànies serien el seu hàbitat (VANDEL, 1960a; 1962).

A les Balears hi ha hagut citacions concretes a les quatre illes principals (SCHMÖLZER, 1971; VANDEL, 1960b; CRUZ, 1990a). JOLIVET (1953) la cita a l'illa de Cabrera.

A. vulgare, no és molt abundant a Cabrera, ja que només s'ha recol·lectat a dues estacions de l'illa gran i a un sol illot (Illa des Conills).

Fam. ARMADILLIDAE

Armadillo officinalis Duméril, 1816

Material: Es Burrí, 19.7.90, 5 ♂♂, 12 ♀♀; 16.1.91, 1 ♀; Na Redona, 15.1.91, 5 ♂♂, 2 ♀♀; Es Penyal Blanc, 18.1.91, 1 ♀; Morro den Tià, 13.1.90, 4 ♀♀; Monument als Francesos, 22.1.91, 2 ♀♀; Illa de ses Rates, 22.1.91, 1 ♂, 2 ♀♀; Estell Xapat Gros, 18.7.90, 2 ♀♀; Na Foradada, 17.1.91, 1 ♀, 4 iuvs.; Na Plana, 17.1.91, 4 ♀♀; Na Pobra, 17.1.91, 2 ♀♀, Coll des Burrí, 12.1.91, 1 ♀; Cap de Llebeig, 12.1.91, 4 iuvs.; Puig des Frare, 12.1.91, 7 iuvs.; Port de Cabrera, 14.7.90, 4 ♂♂, 3 ♀♀; Illa des Fonoll, 1.4.91, 4 ♀♀, 2 ♂♂; Illa des Conills, 5.4.91, 1 ♀; Estell Xapat de Llevant, 31.3.91, 1 ♀.

A. officinalis és una espècie expansiva, que presenta una distribució de tipus mediterràneo-atlàntica (CARUSO & LOMBARDO, 1982), encara que per les seves preferències tèrmiques només se'l troba a l'aire lliure a la regió mediterrània, on és molt comú (VANDEL, 1960a, 1962). Segons VANDEL (1962), aquesta espècie hauria colonitzat la Mediterrània occidental en temps relativament recents, ja que no és present a algunes de les seves illes (Còrsega) i tampoc a l'Itàlia central.

A les nostres illes hi ha hagut citacions a Mallorca, Eivissa (SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1990a) i a Menorca (VANDEL, 1960b; CRUZ, 1989;). També està citada a Cabrera (JOLIVET, 1953), on és una de les espècies més abundants, tant a l'illa gran com als illots.

CONCLUSIONS

El material recol·lectat fins al moment a l'arxipèlag de Cabrera és, quantitativament, força abundant i, qualitativament, suficientment representatiu de la realitat del poblament isopòdic terrestre d'aquest grup d'illetes.

Tanmateix, quasi totes les espècies recol·lectades estan amplament repartides dins l'àmbit mediterrani. Només tres espècies mereixen algun comentari per la seva possible significació faunística i/o micro-biogeogràfica.

Ballodillium pilosum, considerat fins al moment com un endemisme menorquí (gènere i espècie), ha aparegut a Cabrera, la qual cosa probablement amplia la seva àrea de distribució a totes les Gimnèsies. Les petites dimensions d'aquesta espècie, la fan de difícil recol·lecció, i la seva presència a Cabrera no fa més que confirmar la manca de dades que es tenen sobre la fauna d'*Oniscidea* de l'illa de Mallorca, on de segur també hi viu, i s'hi trobarà si s'intensifiquen les campanyes de recol·lecció. VANDEL (1960b) remarca les afinitats hispàniques de *B. pilosum*, que representa un altre exemple del caràcter relictual de la majoria de les espècies de la línia "elumeana" (subfamília *Elumiinae*), probablement abundants a tota la regió mediterrània durant el Terciari i actualment representades per formes de vida endogea o cavernícola, generalment nanes i que presenten caràcters regressius (VANDEL, 1962).

Armadillidium epanyoli, només es coneixia fins al moment al llevant espanyol, on ha estat recentment descrita per CRUZ (1990b), sobre material recol·lectat a l'interior de cavitats. L'espècie també és coneguda a una cavitat de Mallorca (GARCIA, inèdit). La manca de dades sobre la distribució d'aquest isòpode no permet, a hores d'ara, la seva assignació a un determinat grup corològic.

A. epanyoli, pertany al grup "*serratum*" format per espècies duplocarenades amb teguments força gopelluts (*A. serratum*, *A. serrai*, *A. pardoii*), espinosos (*A.*

pretusi) o llisos (*A. strinatii*, *A. espanyoli*) (CRUZ, 1990b). Segons VANDEL (1962), el grup “*serratum*” presenta una distribució mediterrània-occidental / nord-africana.

Finalment, *Porcellionides fuscomarmoratus* és una espècie coneguda del nord d'Àfrica, sud d'Espanya, Eivissa i Mallorca (SCHMÖLZER, 1971; CRUZ, 1990a), i pot ésser catalogada com a pertanyent a un grup corològic bètico-rifeny.

Pel que fa als aspectes ecològics de les espècies recol·lectades a Cabrera, s'ha de dir que la majoria són formes halòfiles o litorals. Aquestes pareixen ésser també les preferències de *Armadillidium espanyoli*. Crida l'atenció la raresa a Cabrera d'algunes espècies estretament lligades a l'activitat humana com són *Porcellionides pruinosus* i *Armadillidium vulgare*, i la presència a un petit illot de *Porcellionides fuscomarmoratus*, que a Mallorca és una espècie de muntanya i d'indrets força humits (CRUZ, 1990a; GARCIA, inèdit).

Aquestes característiques de fauna litoral són també les predominants a altres petites illes mediterrànies, com per exemple a les Medes (PABLOS, 1964; CRUZ inèdit), o a petites illes circumsicilianes (CARUSO i LOMBARDO, 1976; 1982). Els elements faunístics de caràcter més continental poden ésser producte de moviments invasius o bé tenir un caràcter relictual. El neoendemisme és escàs o nul a la majoria de les petites illes i illots mediterranis, només en el cas de gèneres que han demostrat una notable velocitat d'especiació, com és el cas de *Speleoniscus*, es troben formes endèmiques a illes de petita superfície.

De les setze espècies trobades a Cabrera només tres, *Stenoniscus pleonalis*, *Platyarthrus costulatus* i *Balldillium pilosum*, no es coneixen a Mallorca i dues, *P. fuscomarmoratus* i *Armadillidium espanyoli*, són desconegudes a Menorca (Taula 1).

Taula 1. Distribució dels isòpodes terrestres de Cabrera, a les Balears i Pitiüses

	Mallorca	Menorca	Eivisa	Formentera
<i>T. latreillei</i>	+	+	+	+
<i>S. pleonalis</i>		+		
<i>H. hirsuta</i>	+	+	+	+
<i>Ch. elongata</i>	+	+	+	
<i>P. schoebli</i>	+	+		
<i>P. costulatus</i>		+		
<i>P. sexfasciatus</i>	+	+	+	+
<i>P. fuscomarmoratus</i>	+		+	
<i>P. pruinosus</i>	+	+	+	
<i>P. lamellatus</i>	+	+	+	+
<i>L. panzeri</i>	+	+	+	+
<i>B. pilosum</i>		+		
<i>A. espanyoli</i>	+			
<i>A. granulatum</i>	+	+	+	+
<i>A. vulgare</i>	+	+	+	+
<i>A. officinalis</i>	+	+	+	

Taula 2. Distribució de les espècies als illots de l'arxipèlag de Cabrera

	Cabrera Gran	L'Espanja	Na Redona	Na Plana	Na Fo- radada	Coni- llera	Na Pobra	Illa Rates	Estell Xapat de Ponent	Estell Xapat de Llevant	Sa Teula	Ses Bledes	Estell de Fora	Illa Fonoll
<i>T. latreillei</i>	*													
<i>S. pleonalis</i>	*													
<i>H. hirsuta</i>	*	*			*		*			*		*		
<i>Ch. elongata</i>	*													
<i>P. schoebli</i>	*													
<i>P. costulatus</i>	*													
<i>P. sexfasciatus</i>	*							*						
<i>P. fuscomarmoratus</i>	*								*					
<i>P. pruinus</i>						*								
<i>P. lamellatus</i>	*			*	*	*	*						*	*
<i>L. panzeri</i>	*				*			*						
<i>B. pilosum</i>	*					*								
<i>A. espanyoli</i>	*	*	*	*	*				*	*	*		*	
<i>A. granulatum</i>	*					*								
<i>A. vulgare</i>	*					*								
<i>A. officinalis</i>	*		*	*	*	*	*	*		*				*

BIBLIOGRAFIA

- CARUSO, D. & LOMBARDO, B.M., 1976. "Isopodi terrestri dell'Isola di Ustica". *Animalia*, 3 (1/3): 225-233.
- CARUSO, D. & LOMBARDO, B.M., 1982. "Isopodi terrestri delle isole maltesi". *Animalia*, 9 (1/3): 5-52.
- CRUZ, A., 1989. "Isópodos terrestres de Menorca (Crustacea, Isopoda, Oniscidea)". *Endins*, nº14-15: 89-93.
- CRUZ, A., 1990a. *Contribución al conocimiento de los Isópodos terrestres (Oniscidea) de la Península Ibérica y Baleares*. Tèsi doctoral, Universitat Barcelona, 1-1006.
- CRUZ, A., 1990b. "Descripción de dos especies del género *Armadillidium* Brandt, próximas o pertenecientes al grupo *serratum*: *A. espanyoli* sp. n. y *A. pretusi* sp. n. (Isopoda, Oniscidea, Armadillidiidae)". *Misc. zool.*, 14: 47-52.
- JOLIVET, P., 1953. "Arthropodes récoltés a Cabrera". *Vie et Milieu*, 4(3): 553-555.
- PABLOS, F., 1964. "Isópodos de las Islas Medas". *Publ. Inst. Biol. Apl.*, 36: 97-100.
- SCHMÖLZER, K., 1971. "Die Landisopoden der Iberischen Halbinsel". C.S.I.C., *Inst. "José de Acosta"*, Madrid, 3: 1-161.
- VANDEL, A., 1960a. "Isopodes terrestres. (Première partie)". *Faune de France*, 64: 1-410.
- VANDEL, A., 1960b. "Les Isopodes terrestres de l'île de Minorque". In: *Faune cavernicole et endogée de l'île de Minorque. Mission H. Coiffait et P. Strinati (1958)*. *Arch. Zool. expér. gén.*, 94: 249-265.
- VANDEL, A., 1962. "Isopodes terrestres. (Deuxième partie)". *Faune de France*, 66: 417-931.